

Natuurpunt Voorkepen

Driemaandelijks tijdschrift - Jaargang 25 nr. 98 - april-mei-juni 2026

www.natuurpuntvoorkepen.be

Westmalle

TRAPPIST

Een leven van gebed en arbeid

Al meer dan 200 jaar kiezen de trappisten van Westmalle voor een leven van gebed en arbeid. Dat is hun ware roeping, helemaal volgens de regel van Sint-Benedictus. Die schrijft ook voor dat de monniken zelf zorgen voor hun levensonderhoud.

Daarom is er binnen de muren van de abdij een brouwerij. Die houden ze bewust kleinschalig, met bijzondere zorg voor mens en milieu. En omdat winst maken hun drijfveer niet is, besteden ze wat overblijft aan caritatieve werken en aan mensen in nood.

westmalletrappist.be

Bier met liefde gebrouwen, drink je met verstand.

Goed begonnen is half gewonnen

Beste natuurliefhebber,

Het doet mij plezier te kunnen schrijven dat we het jaar 2026 goed hebben ingezet. Ons Natuur.huis De Welvaart begint stilaan zijn definitieve vorm te krijgen en leent zich tot allerlei nieuwe initiatieven. Zo was de babbelavond (met hapje en tapje) in de vernieuwde “middenzaal” een klapper. Dat gold ook voor de landschapswandeling in het Molenbos, die, ondanks een fikse sneeuwbuï op het einde, een enthousiast publiek wist te boeien. De gids voor die wandeling was onze verantwoordelijke voor educatie Eric Van Peel. Eric nam deze taak een jaar terug op zich, en heeft met zijn visie de bakens intussen al wat kunnen verzetten. Het beste moet ongetwijfeld nog komen.

Ben jij ook iemand met ideeën die je wilt realiseren in onze vereniging? Dan horen we graag iets van jou. We zoeken alvast mensen die graag het veld in gaan om te zien wat er allemaal leeft (studie), onze administratie op orde houden (secretariaat), of ons mooie verhaal uitdragen (promotie). Daarnaast zijn er ook andere “baantjes” in de aanbieding. Je bent ook altijd welkom om eens een bestuursvergadering bij te wonen om ze zien hoe dat loopt. Wil je over dit alles graag meer weten? Geef me gerust een seintje (keustermanspeter@gmail.com).

De natuur herpakt zich in de lente. Overal zie je bloeiende gewassen en fris-groene bladeren. Vogels brengen hun beste gezang en maken nesten. De lucht zoemt van de insecten en de eerste warme zonnestralen drijven de mens naar buiten, de natuur in ... Geniet ervan!

Peter

Inhoud

Activiteitenkalender	3
Bloembioologie: de relatie tussen bloemen en hun bezoekers	4
Van alles wat	18
Natuur bij je thuis 6 - Distels	20
Nogmaals over de Watermolen	21
Wordt (wilde) hulst zeldzaam?	22
Tijdsprong	25
Nieuwe schuilhut aan het Kruis van Blommerschot	26
Opsporingsbericht: dringend gezocht zwaluwentellers aan onze zwaluwentillen!	26
Een ondervoorzitter/penningmeester geeft de fakkel door	27

***Natuurpunt Voorkempen** is het driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige afdeling van Natuurpunt. Verschijnt op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober.*

Werkten mee aan dit nummer: Valentijn Brems, Walter d'Hertefelt, Jos Jansen, Peter Keustermans, Guy Laurijssens, Paul Stryckers, Gaby Thijs, Daan Van Eenaeme, Herman Van Looken, Peter Van Pelt, Wim Veraghtert.

Eindredactie en verantwoordelijke uitgever: Paul Stryckers.

Voorzitter Natuurpunt Voorkempen: Peter Keustermans, 0475/58 69 18, peter_Keustermans@telenet.be

Ondervoorzitter: Ingrid Slachmuylders, ingrid.slachmuylders@gmail.com

Penningmeester: Griet Decock, grietdck@hotmail.com

Secretariaat en ledenadministratie: Dirk Vanschoonbeek, 0477/65 50 91, dirk.vanschoonbeek.2390@gmail.com

Voorzitter Kern Zoersel: Paul Stryckers, 0475/53 37 53, stryckers.mertens@skynet.be

De overige bestuursleden en de gebiedsverantwoordelijken (conservators) vind je op onze website natuurpuntvoorkempen.be

Foto voorplaat: oranjetipje op pinksterbloem (foto Jos Jansen).

www.natuurpuntvoorkempen.be
Afdeling: BE80 7512 0545 9477
Kern Zoersel: BE69 7512 0545 9578

Activiteitenkalender

APRIL

zo 19	10 - 13 u	Landschapswandeling - Blommerschot
zo 26	8 - 12 u	Themavogelwandeling: de gekraagde roodstaart - Turnhouts Vennengebied

MEI

zo 3	9.45 - 12 u	Overbroek - Poppel
wo 6	variabel	Start cursus Vlinders en Libellen
zo 10	6 - 9 u	Vroegochtendwandeling - Bonte Klepper
zo 17	10 - 12 u	Landschapswandeling Antitankgracht - Schilde

JUNI

za 6 en zo 7	diverse uur- regelingen	Ecotuindagen VELT
vr 12	19 - 21 u	Zwaluwenwandeling - Oostmalle

Voor meer details raadpleeg de activiteitenkalender die je bij het vorige nummer hebt aangekregen. Voor onvoorziene wijzigingen of aanvullende gegevens raadpleeg onze website en abonneer je op onze maandelijkse nieuwsbrief. Zo beschik je steeds over de meest recente en volledige informatie.

Aankoop van natuurreservaten: Projectnummers Natuurpunt Voorkempen

Steun de aankoop van onze natuur-
gebieden op rekeningnummer
BE56 2930 2120 7588 van Natuur-
punt vzw, Coxiestraat 11 te 2800
Mechelen. Vermeld dat het om een
gift gaat met het projectnummer:

Afdeling Voorkempen	3794
Vallei van de Delfte Beek	7720
Schijnvallei Zoersel	7798
Bonte Klepper	7106
Hegte Heyde	7758
Heiblok (Zoerselbos)	7719
Marbelenuen	7211
De Welvaart	P 00 000019

Bloembioologie: de relatie tussen bloemen en hun bezoekers

Gaby Thijss

Bloembioologie was in de negentiende eeuw een bijzonder populaire vorm van ecologisch onderzoek maar blijft ook nu nog een interessant studieobject. Bij het aanbreken van het bloeiseizoen geeft

Paul Stryckers

een algemeen overzicht van de relatie tussen bloemen en hun bestuivers.

Vooraf

In de jaren tachtig was ik verantwoordelijk voor de educatieve inrichting van de **Bijentuin** in Schildehof. In die tijd werd ik getipt dat er in de kelders van 'De Ledeganckstraat', zoals het gebouw van de faculteit wetenschappen aan de UGent wordt genoemd, nog exemplaren lagen van het standaardwerk *Over de bevruchting der bloemen in het Kempisch gedeelte van Vlaanderen* van de Gentse hoogleraar **Julius Mac Leod**. Dit verscheen in twee afleveringen

van het *Botanisch Jaarboek* (1893 en 1894) van het *Kruidkundig Genootschap Dodonaea*. Ik kon beide exemplaren nog 'eerstehands' kopen. De titel van het werk is misleidend. In de negentiende eeuw werd met 'Vlaanderen' nog het historische graafschap (nu provincies West- en Oost-Vlaanderen en Frans-Vlaanderen) aangeduid. 'Kempisch gedeelte' is dan weer ontleend aan de plantengeografische indeling van België door François Crepin (directeur van de Nationale Plantentuin), die de noordelijke helft van West- en Oost-Vlaanderen en ook de

ganse provincies Antwerpen en Limburg omvatte (Mac Leod 1894, p. 382). Dit artikel put uit gegevens uit deze jaarboeken en ook uit de brochure uitgegeven door de Bijentuin Schilde.

Inleiding: ontstaan van de bloembiologie

Volgende gegevens zijn ontleend aan Mac Leod 1893 (p. 158-217).

Het verhaal begint met de Duitse hoogleraar Rudolph Jacob **Camerarius**, die in 1691 een verslag publiceert van proefnemingen met de tweehuizige planten (zie verder) moerbeï en bingelkruid. Vrouwelijke planten produceren geen rijpe zaden als er geen mannelijke exemplaren in de buurt staan. Er moest dus een relatie tussen beide bestaan. In 1694 schreef hij het opstel *De Sexu plantarum epistola* waarin hij de voortplantingsorganen van planten beschreef en de meeldraden tot de mannelijke organen verklaarde. Tweeslachtige bloemen, zo meende hij, bestoven en bevruchten zichzelf. Daarbij ging hij voorbij aan de rol die bloem bezoekende insecten uitoefenen.

Dit laatste werd voor de eerste maal aangetoond in 1751 door Müller (Mac Leod vermeldt niet of dit dezelfde is als Hermann Müller, die hieronder aan bod komt). Daarna werd onderzocht wat het aandeel van de vrouwelijke en de mannelijke bloemdelen is aan de vorming van nieuwe planten. Dit probeerde men aan de hand van kruisingen. De Duitse onderzoeker **Kölreuter** publiceerde de resultaten van zijn bevindingen in vier delen tussen 1761 en 1766. Hij bevestigde de belangrijke rol die insecten spelen bij de bestuiving. Zijn werk kreeg echter tegenkanting omdat ze botste met de aan de scheppingsidee ontleende leer van de standvastigheid der soorten: aan de oorspronkelijke

bedoeling die de schepper met elke soort heeft gehad kan geen afbreuk worden gedaan, b.v. door kruisingen.

Daardoor raakte het werk van Kölreuter wat op de achtergrond, totdat Christian Konrad **Sprengel** de draad weer opnam met zijn werk *Das neu entdeckte Geheimniss der Natur in Bau und Befruchtung der Blumen* (1793). Kruisbestuiving is volgens hem de regel en insecten spelen daarin een cruciale rol. Hij toonde immers aan de hand van honderden voorbeelden aan dat de bouw van bloemen op allerlei wijzen op insectenbezoek is ingesteld. De genetische achtergrond van dit alles bleef voor hem nog onbekend terrein. Hij kon alleen vaststellen 'dat de natuur niet schijnt te willen dat enige bloem door haar eigen stuifmeel bevrucht wordt' (Mac Leod 1893, p. 170).

Ook Sprengels werk dook voor een halve eeuw de vergetelheid in, maar andere onderzoekers zaten inmiddels niet stil. In 1799 formuleerde de Engelsman Andrew Knight de 'wet' dat geen enkele plant zichzelf bevrucht gedurende een onbepaald aantal generaties. Er moet dus minstens af en toe kruisbestuiving zijn. Het thema bloembiologie ontging ook zijn landgenoot Charles **Darwin** niet. In zijn *On the Origin of Species* (1859) bevestigde hij de bevindingen van Sprengel en Knight. Hij voerde zelf tal van experimenten uit wat resulteerde in diverse publicaties.

Mac Leod vermeldt dat tussen 1859 en 1893 ruim tweeduizend boeken en verhandelingen over bloembiologie het licht zagen! Een daarvan stak daar boven uit: Hermann **Müller**. Deze leraar uit Lippstadt ontwierp in zijn boek *Alpenblumen* uit 1881 een systeem waarin zowel de insectenbloemen als de bloem bezoekende insecten in zeven klassen worden onderver-

deeld.

De **bloemklassen** worden aangeduid met letters (gewijzigd door Mac Leod): **Po**, pol-lenbloemen *zonder nectar*, b.v. bosanemoon; **A**, bloemen met *blootliggende nectar*, b.v. schermbloemigen; **AB**, bloemen met *half verborgen nectar*, b.v. de meeste kruisbloemigen; **B**, bloemen met *verborgen nectar*, b.v. munt; **B'**, plantenfamilies met *verborgen nectar*, b.v. composieten; **Bb**, *bijenbloemen* speciaal aangepast aan welbepaalde bestuivers, b.v. heel wat soorten uit de lipbloemenfamilie en de vlinderbloemenfamilie; **Vb**, *vlinderbloemen*, alleen toegankelijk via een lange dunne slurf, b.v. zeepkruid. (Deze laatste categorie mag je niet verwarren met de *vlinderbloemenfamilie*!)

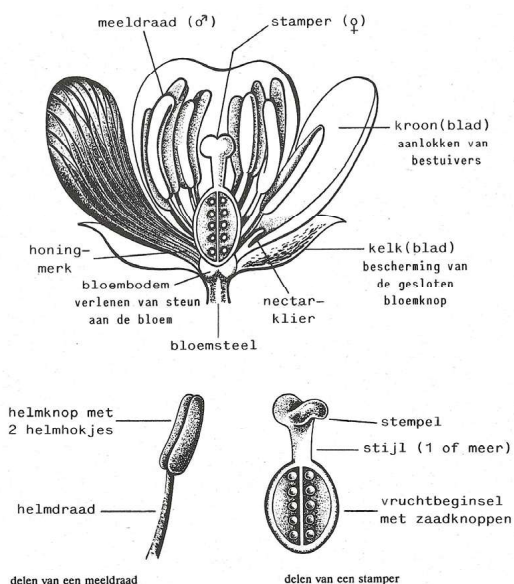
De **bloem bezoekende insecten** zijn ingedeeld volgens de lengte van de monddelen, te beginnen met de kevers en vliegen, met (zeer) korte monddelen, over de korttongige bijen en zweefvliegen met gemiddelde lengte van de monddelen tot de langtongige bijen (hommels) en vlinders met zeer lange buisvormige monddelen. De veel gebruikte termen kort- en langtongig zijn anatomisch niet correct maar hierop ingaan zou ons te ver leiden.

Herman Van Looken

Gewone pendelvlief op ooievaarsbek. Een van de vele zweefvliegen met een 'wespenpatroon'.

De bloembouw

Bouw van een bloem (Maggy Jacqmin, Bijentuin)

De verschillende onderdelen van een bloem, bloembekleedsels genoemd, zijn evolutief ontstaan uit gewone bladeren. De stamper, het vrouwelijke bloemdeel, bestaat uit een vruchtbeginsel met zaadknoppen en een of meer stijlen die uitmonden in een stempel, waar het stuifmeel wordt opgevangen. De meeldraad, het mannelijke bloemdeel, bestaat uit een helmdraad en een helmknop met twee helmhokjes waarin de stuifmeelkorrels worden aangemaakt.

Bestuiving en bevruchting

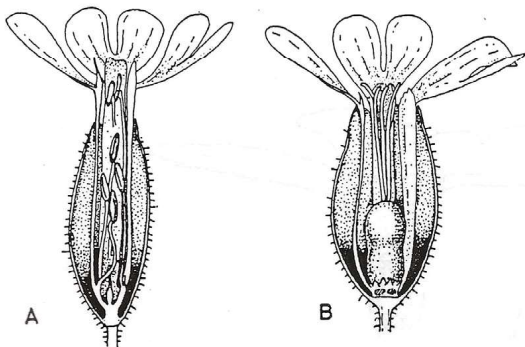
Hiernavolgende gegevens zijn ontleend aan *Bijentuin* (s.d.).

Beide termen moeten goed onderscheiden worden. Bij **bestuiving** wordt stuifmeel overgebracht op de stempel van een bloem. Het transport gebeurt in onze streken, naargelang van de plantensoort, met de wind of door insecten. Windbloeiers vallen buiten het bestek

van deze bijdrage. **Bevruchting** is het samen-smelten van het genetisch materiaal van een stuifmeelkorrel met dat van een eicel in het vruchtbeginsel. De meeste planten hebben aanpassingen om zelfbestuiving te voorkomen omdat er dan geen uitwisseling van genetisch materiaal plaatsvindt. Zelfbestuiving is ook het geval bij zgn. buurbestuiving, tussen bloemen van eenzelfde plant. Zoals steeds bestaan er uitzonderingen op deze regel, zoals de zich niet openende cleistogame bloemen van maarts viooltje en sommige paardenbloemen waarbij zelfs geen bevruchting aan te pas komt (zie het artikel in 2025, jaargang 24 nr. 94).

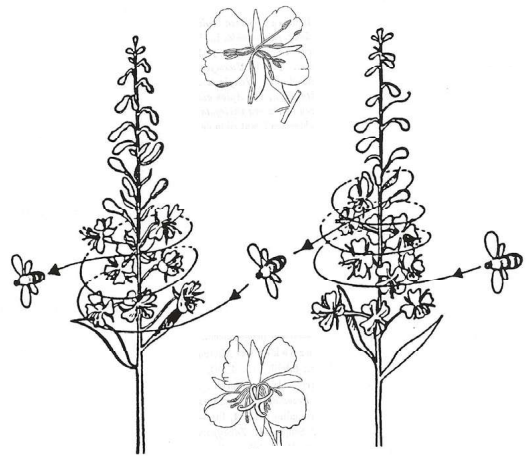
Enkele aanpassingen om zelfbestuiving te voorkomen zijn:

- **zelfsteriliteit**: de stempel bevat chemische remstoffen om het kiemen van stuifmeel van dezelfde plant af te remmen of te voorkomen;
- **tweehuizigheid**: mannelijke en vrouwelijke bloemen zitten op afzonderlijke planten (veelal het geval bij windbloeiërs maar ook bij wilgen, die insectenbloeiërs zijn);

Dagkoekoeksbloem. Links een mannelijke, rechts een vrouwelijke bloem (Bijentuin).

- **protandrie en protogynie**: in het eerste geval worden de meeldraden eerder rijp dan de stempel(s); in het tweede geval is het net omgekeerd. Protandrie komt verreweg het meest voor. Bij planten met protandrische bloemen

Wilgenroosje met vliegrouete van bloem-bezoekers. Onderaan oudere bloem in vrouwelijke fase; bovenaan jonge bloem in mannelijke fase (Mac Leod 1894, p. 292 en Bijentuin).

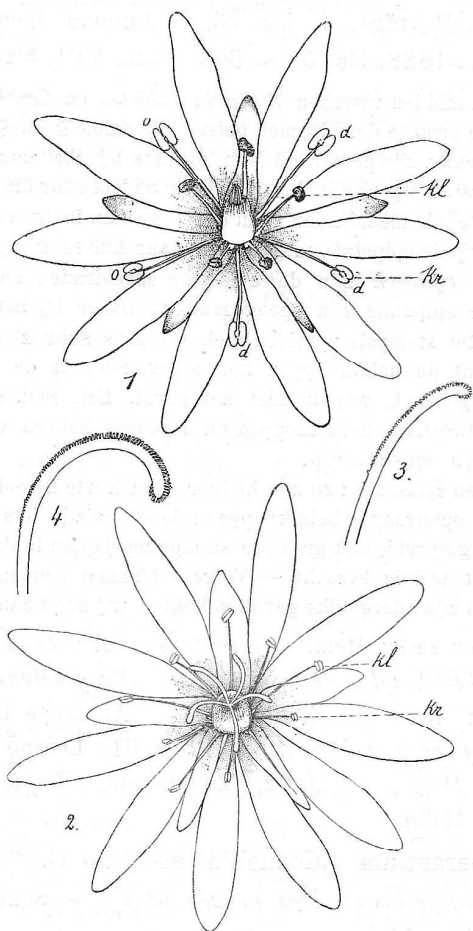
Paul Stryckers

Deze foto van wilgenroosje toont van onder naar boven: uitgebloeide bloemen, bloemen in vrouwelijke fase, bloemen in mannelijke fase, ongeopende bloemknoppen.

die in een lange aar geplaatst zijn, zoals wilgen-roosje, gaan de onderste bloemen eerst open.

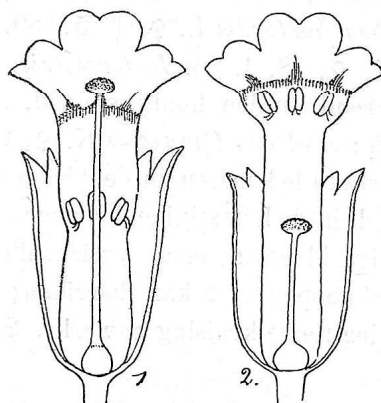
Die zullen als oudste bloemen het eerst in de vrouwelijke fase overgaan. Bloem bezoekende insecten beginnen ook steeds onderaan de bloeiaar. Zo brengen ze eerst vreemd stuifmeel aan op de stempels van de onderste bloemen om vervolgens stuifmeel van de hoger geplaatste, jongere bloemen op te pikken en naar een andere plant te transporteren. Een mooi voorbeeld van co-evolutie!

Watermuur heeft tweeslachtige protandrische bloemen. Bovenaan het eerste stadium met geopende helmknoppen. Onderaan het tweede stadium met open gespreide stempels (Mac Leod 1894 p. 169).

- **ruimtelijke scheiding** van meeldraden en stempels: ze zijn zodanig ingeplant dat het

stuifmeel niet zomaar op de stempels terecht kan komen; dergelijke bloemen en verschillende bloemtypen, met lange stijlen en korte helmraden en omgekeerd, zgn. heterostylie.

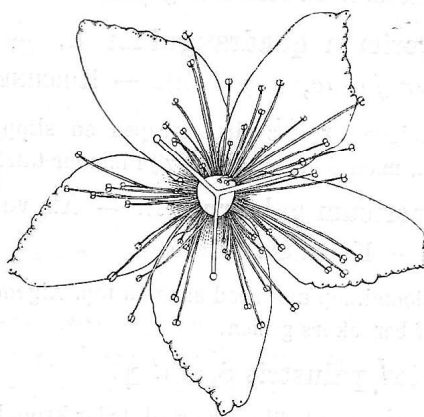

Gulden sleutelbloem. Links de langstijlige vorm, rechts de kortstijlige (Mac Leod 1893, p. 445).

Wat zoeken insecten in bloemen?

Alles draait om stuifmeel en nectar.

Stuifmeel is in eerste instantie bedoeld voor de voortplanting van de plant. Maar het is ook heel voedzaam en dus gegeerd bij insecten,

De gele bloemen van sint-janskruid bezitten veel meeldraden (Mac Leod 1894, p. 225).

met name om een voedselvoorraad aan te leggen voor het nageslacht. Bloemen die geen nectar produceren bieden heel veel stuifmeel aan zodat er zowel voor bloem als voor bloembezoeker voldoende overblijft. Voorbeelden zijn rozen en sint-janskruid.

Nectar is een suikerhoudend sap. Het dient om de energiebehoefte van de volwassen insecten te dekken maar wordt ook gebruikt in de nesten. Honing is geen bloemproduct; het wordt door bijen uit nectar bereid. Nauw verwante soorten kunnen toch heel verschillend zijn op het vlak van bloembiologie. Zo produceren rozen geen nectar, maar bramen wel. Idem voor de gewone vlier (pollenbloemen) versus de Gelderse roos (blootliggende nectar).

Een bijzonder geval is de **grote wederik**. Mac Leod (1893, p. 444) citeert Müller dat op die plant alleen maar slobkousbijen worden waargenomen. De reden daarvoor is pas omstreeks 1975 aangetoond. De bloemen scheiden een vette olie af dat door die bijen kan worden opgevangen; het wordt met stuifmeel vermengd voor de larven. Ook penningkruid heeft die aanpassing (Weeda 1988, p. 65).

Hoe zijn bloemen aangepast aan bloembezoek?

Insecten herkennen de bloemen aan hun **kleur**. Insecten zien andere kleuren dan wij. Heel wat bloemen hebben zgn. honingmerken (eigenlijk nectarmerken!) die vaak alleen kunnen worden waargenomen onder de vorm van ultraviolet licht.

Ook de **geur** kan een lokmiddel zijn. Bij 's nachts bloeiende planten is geur een belangrijk signaal voor nachtvlinders, zoals bij wilde kamperfoelie. Geur heeft niets te maken met

de aanwezigheid van nectar. Ook sommige pollenbloemen zijn erg geurig, denk aan rozen en de gewone vlier.

De **bloembouw** bepaalt welke insecten de bloem kunnen bezoeken. Hieronder worden de verschillende typen besproken. Tussen bloemen en bloembezoekende insecten is dikwijls sprake van co-evolutie: sommige bloemen kunnen door hun bouw alleen door welbepaalde insecten worden bestoven. Die laatste zouden ook op 'gemakkelijke' bloemen terecht kunnen, maar hebben a.h.w. een 'monopolie' op de moeilijke bloemen.

Bloemtypen

Een sterk vereenvoudigde indeling van bloemtypen is als volgt.

Het **eerste type** heeft een *platte*, regelmatige vorm, d.w.z. dat de kroonbladen omschreven kunnen worden door een cirkel. Pollenbloemen (zie als voorbeeld sint-janskruid hiervoor) of nectarbloemen met vrij liggende, half verborgen of (zelden) verborgen nectar. Als de bloem horizontaal ligt, vormt ze een gemak-

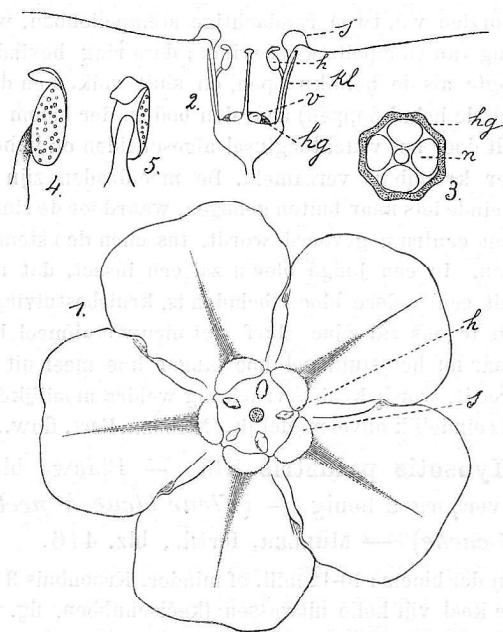

Grote berenklauw wordt dikwijls door soldaatjes bezocht. Deze kevers doen echter niet aan bestuiving. Ze zijn op zoek naar prooien of hebben andere besognes.

kelijke landingsplaats voor o.a. vliegen. In een verticale stand wordt ze vooral door bijen en sommige zweefvliegen bestoven. Witte en gele bloemen worden vooral bezocht door insecten met korte monddelen. Bijna alle schermbloemigen hebben horizontaal geplaatste witte bloemen met vrij liggende nectar. Alle soorten insecten komen er op voor. Ook boterbloemen hebben horizontaal geplaatste gele bloemen met half verborgen nectar. Paarse en blauwe bloemen worden bestoven door insecten met lange monddelen. Voorbeeld is de ooievaarsbekfamilie.

Het **tweede type** heeft eveneens een regelmatige vorm. Kelk- en kroonbladen zijn al dan niet vergroeid, maar vormen een *buis*. De nectar zit onderaan die buis en is dus verborgen. Er kan ook sprake zijn van een verdiepte bloem-

Het moerasvergeet-mij-nietje heeft blauwe bloempjes in een verticale stand. De kelkblaadjes zijn vergroeid en vormen een kort buisje waarin de nectar verborgen is. Bestuivers vooral kort- en langtonigige bijen en sommige zweefvliegen.

bodem. Voorbeelden zijn de anjerfamilie (pinksterbloem en het op vlinderbezoek ingesteld zeepkruid) en de sleutelbloemenfamilie (zie figuur hiervoor).

Botanisch Jaarboek 1894. — 152 —

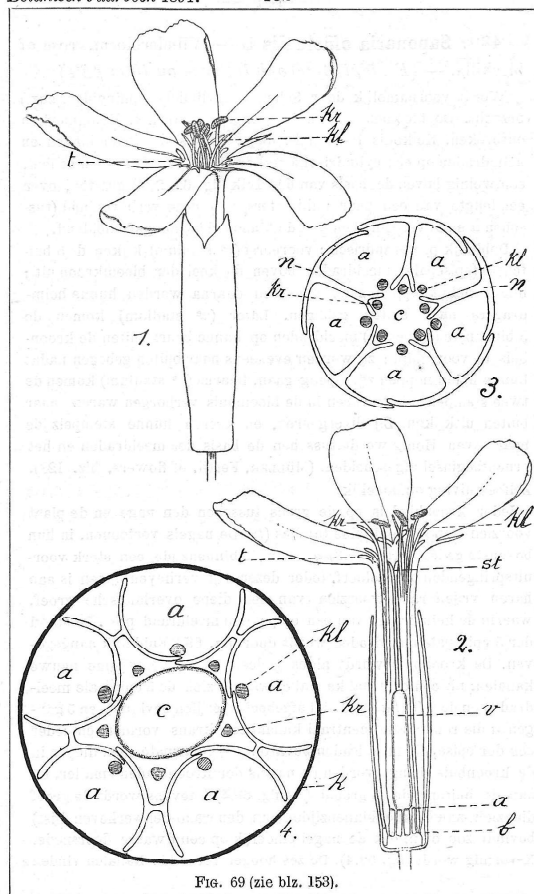
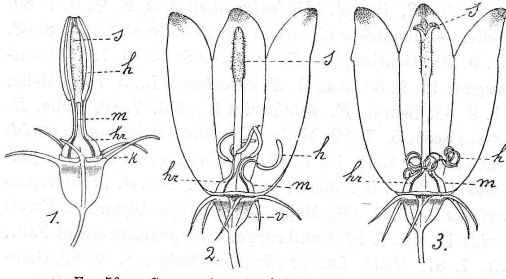

Fig. 69 (zie blz. 153).

Zeepkruid heeft een lange buis die alleen vlinders als bestuivers toelaat (Mac Leod 1894, p. 152).

Het **derde type** is regelmatig maar klokvormig. Kelk en kroon zijn meestal vergroeid. De nectar zit verborgen aan de voet van de klok. Voorbeelden zijn winde en klokjesgentiaan, klokjes en narcis. Bloembezoekers zijn langtonigige bijen (hommels) en vlinders.

In feite horen ook de composieten tot deze groep. De 'klokjes' zijn echter beperkt tot kleine

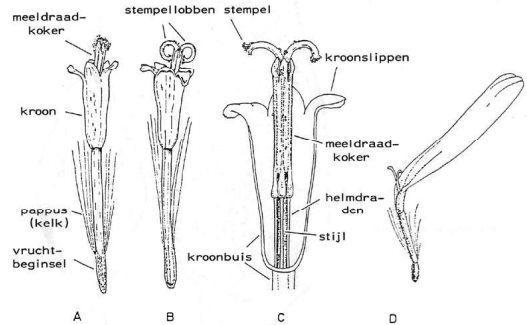
De bestuiving van de klokjes lijkt op die van de composieten. 1. De meeldraden zetten hun stuifmeel af op de stijl (kroonbladen verwijderd op de tekening). 2. De meeldraden verschrompelen en de stijl doet dienst als meeldraad. 3. Het stuifmeel is meegenomen door insecten en de stempels buigen open. Op het einde raken ze de stijl; als er dan nog stuifmeel is overgebleven is zelfbestuiving mogelijk als een soort 'plan B' (Mac Leod 1893, p. 440).

Grasklokje. Links bloem in eerste stadium. De stijl dient als meeldraad. Rechts bloem in tweede stadium. De stempels zijn uitgespreid.

buisjes die allemaal naast elkaar op een gemeenschappelijke bloembodem zijn ingeplant, vandaar de naam 'buisbloemen'. Als er nog een kroonbladachtig uitsteeksel is, spreken we van 'lintbloemen'. Aan de buitenrand komen, soms speciaal gevormde, 'straalbloemen' voor. Boe-

renwormkruid heeft alleen maar buisbloemen, paardenbloemen alleen maar lintbloemen. Margriet heeft buisbloemen en straalbloemen. Bij korenbloem zijn die laatste steriel en dienen uitsluitend als 'blikvanger'. Door met een grastengel over de bloemen van knoopkruid te strijken, kun je zien hoe het stuifmeel door een plotse beweging van de stamper naar buiten wordt geperst.

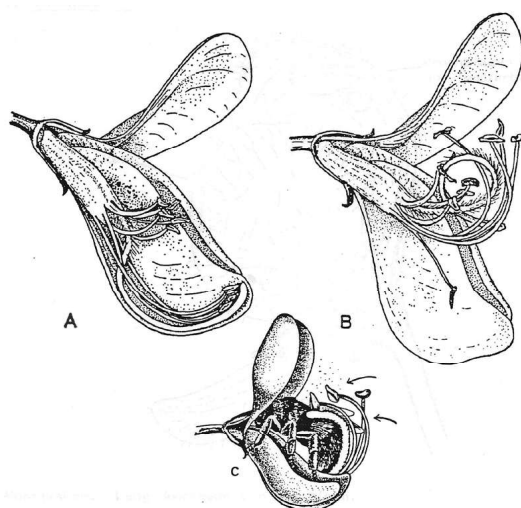
Glanzend kruiskruid. A. Jonge buisbloem : stuifmeel wordt uit de meeldraadkoker geperst door de uitgroeiende stijl; B. oudere buisbloem met de opengesplooid stempellobben; C. idem als (B), langsdoorsnede; D. lintbloem.

Bij composieten vormen de meeldraden een permanente koker. Het stuifmeel wordt erin afgezet en door de groeiende stamper naar buiten geperst (A). Als het stuifmeel verwijderd is, plooien de stempels open, klaar om vreemd stuifmeel te ontvangen (B). C toont de opengewerkte buisbloem. D is een lintbloem (Bijentuin).

Het **vierde type** is tweezijdig symmetrisch. D.w.z. dat de bloem maar op één manier in twee gelijke helften kan worden verdeeld (zoals -in theorie- ons aangezicht). Bij dit type wordt het stuifmeel meegegeven en opgevangen langs de *onderzijde* van het bezoekende insect. Meestal zijn langtongige insecten de doelgroep. Het belangrijkste voorbeeld vormt de vlinderbloemenfamilie. De bloemen bestaan uit een rechtopstaande 'vlag', een 'kiel' waarin stamper en meeldraden verborgen zitten met links en rechts twee 'zwaarden'. Er worden binnen deze

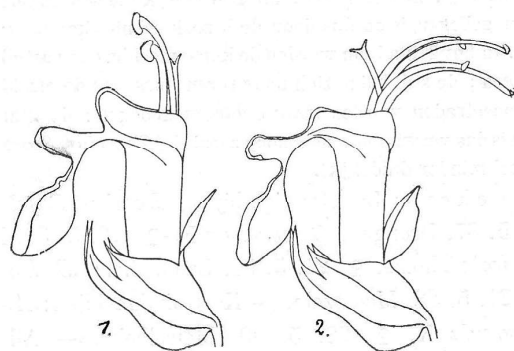
familie vier verschillende bestuivingsmechanismen onderscheiden (Mac Leod 1894, p. 326). We tonen hier alleen het 'springveermechanisme' van de brem.

Het springveermechanisme bij de brem. Als een insect op de bloem landt, wijken de helften van de kiel uiteen en springen stamper en meeldraden naar buiten. Dit werkt maar bij zware insecten zoals hommels (Bijentuin).

Het **vijfde type** is zoals het vorige maar het stuifmeel wordt meegegeven en opgevangen langs de *bovenzijde* van het bezoekende insect. Ook hier vooral langtongige bloembezoekers. Belangrijkste voorbeeld is de lipbloemenfamilie. Ook de helmkruidfamilie en de orchideefamilie behoren tot dit type. Bij sommige bloemen loopt de kroon uit in een holle spoor, aan het einde waarvan de nectarklieren zitten. Op die manier wordt het aantal soorten bloem bezoekende insecten gelimiteerd.

Tot slot nog enkele **speciale soorten**. De *orchideeënfamilie* telt een verbazend aantal bloemvormen die vaak aangepast zijn aan één bepaalde wespenssoort. De vorm van die bloem zet mannetjeswespen aan tot 'copulatie' met de

Valse salie. De bloemen zijn enigszins naar boven gekanteld afgebeeld. 1. Eerste stadium, met uitstekende meeldraden (protandrische bloem). 2. Tweede stadium, met uitstekende stamper. De onderlip dient als landingsplaats (Mac Leod 1893, p. 380).

bloem. Een bijzondere eigenschap van orchideeënbloemen is dat ze hun stuifmeel verspreiden middels stuifmeelzakjes die loslaten en op de kop van het bezoekende insect gekleefd worden. Met een potlood of andere puntig voorwerp is deze werking vast te stellen. *Gevlekte aronskelk* is een van de weinige planten die insecten vangt, niet om ze te verteren maar in

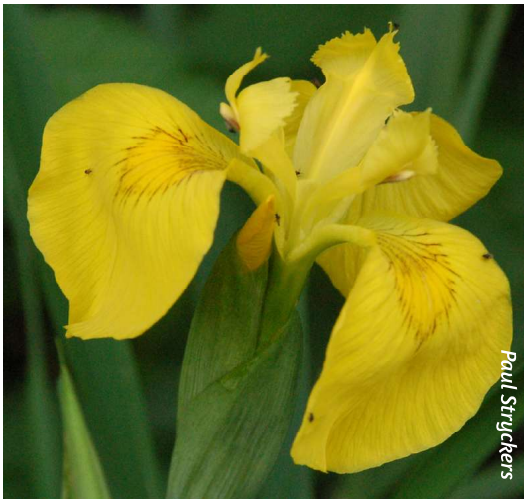

Gevlekte aronskelk

functie van de kruisbestuiving. Kleine vliegjes worden aangetrokken door een speciale geur. Haren aan de ingang van de 'ketel' beletten dat ze weer wegvliegen. Als ze van een andere

aronskelk komen, bestuiven ze de vrouwelijke bloemen, die eerst rijp zijn. Daarna storten de rijpe meeldraden hun stuifmeel uit over de vliegjes. Pas daarna verwelken de haren en herwinnen ze de vrijheid... op weg naar een andere aronskelk.

En wat met de grootste bloem uit onze flora, de gele lis? Functioneel behoort die bloem tot het vijfde type. Maar de 'bovenlip' bestaat uit een sterk vergrote stempellob, drie in totaal. De bloem is duidelijk op hommelsebezoek ingesteld.

Gele lis.

Literatuur

AN. (s.d.) *Bijentuin*, Bloemen- en insectentuin in Schildehof, uitg. VMPA afd. Schilde.

Mac Leod, J. (1893) 'Over de bevruchting der bloemen in het Kempisch gedeelte van Vlaanderen', in: *Botanisch Jaarboek 5*, uitg. Kruidkundig Genootschap Dodonaea, Gent, p. 156-452.

Mac Leod, J. (1894) 'Over de bevruchting der bloemen in het Kempisch gedeelte van Vlaanderen', in: *Botanisch Jaarboek 6*, uitg. Kruidkundig Genootschap Dodonaea, Gent, p. 119-511.

Proctor, M, Yeo, P en Lack, A. (1996) *The Natural History of Pollination*, New Naturalist Series 83, uitg. HarperCollins, Londen. Herziene uitgave van het standaardwerk uit 1973, *The Pollination of Flowers*. Alleen nog verkrijgbaar als printing on demand.

Weeda, E. (1988) *Nederlandse oecologische flora*, wilde planten en hun relaties, deel 3, uitg. IVN, Amsterdam.

Foto bovenaan artikel: kolibrievlinder op rode spoorbloem (foto Gaby Thys).

Julius Mac Leod en het Kruidkundig Genootschap Dodonaea

Julius Mac Leod (1857-1919) was een internationaal gerenommeerde plantkundige en geneticus. Hij was hoogleraar aan de Gentse universiteit en directeur van de plantentuin aldaar. In 1887 richtte hij het Kruidkundig Genootschap Dodonaea op, dat zich tot doel stelde de kennis over flora in het Nederlands te verspreiden, onder meer ten behoeve van de boerenbevolking. Hij spande zich in voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Hij stierf kort na de Eerste Wereldoorlog, vermoedelijk door de Spaanse griep.

(Van Campenhout, N. en Van Hees, P. (2023) 'Mac Leod, Julius', lemma in de *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*.)

Domein de Renesse

kasteel, natuur, cultuur en meer

Vorig jaar vierden we 40 jaar Domein de Renesse vzw. Al vier decennia zetten we ons met overtuiging in voor het prachtige kasteeldomein in Oostmalle. Meer dan 100 gedreven vrijwilligers dragen vandaag onze werking. Daar mogen we trots op zijn.

Kom langs in ons gezellige kasteelcafé met buitenterras (open op zondag en maandag van 13u tot 18u, in juli en augustus ook op woensdagnamiddag van 14u tot 17u), wandel door het mooie park en neem deel aan onze activiteiten voor jong en oud: boekenmarkten, gidsbeurten, kindervertellingen, concerten en meer.

Het kasteel is bovendien te huur voor onder meer fotoreportages, feesten, vergaderingen en recepties. Kortom: er is altijd wel een reden om binnen te springen.

DOMEIN DE RENESSE VZW

Lierselei 30, 2390 Oostmalle

03 311 55 91

www.domeinderenese.be

info@domeinderenese.be

Brocantemarkt in het kasteel **zaterdag 28 en zondag 29** **maart van 10u tot 17u**

Snuister tussen allerlei voorwerpen uit grootmoeders tijd en ontdek misschien wel een schat. Nostalgie troef!

Inkom: 4 euro
(gratis voor leden)

Boekenmarkt **zondagen 26 april, 24 mei en** **28 juni van 10u tot 17u**

Kasteel de Renesse wordt maandelijks het decor voor een gezellige en gevarieerde Boekenmarkt. Ontdek hier mooie tweedehandsboeken, bibliotheek uitgaven, heem- en geschiedkundige werken, strips, kinderboeken, prenten, postkaarten en nog veel meer.

De toegang is gratis.

Optreden The Horn Revival **zondagen 3 mei en 7 juni** **om 14u30 en 16u**

Dit Kempisch hoornensemble geeft een aantal indrukwekkende opvoeringen per jaar op het binnenplein van het kasteel.

De toegang is gratis.

Folk aan 't Kasteel **zaterdag 23 mei vanaf 18u30**

Een sfeervol folkdansenfestival met optredens van drie verschillende groepen: sfeer gegarandeerd!

Bestel je ticket aan
12 euro met een mailtje aan
folkinmalle@outlook.com

Terrasconcert MuzALLiEk **zondag 21 juni vanaf 15u**

Geniet van een sfeervol terrasconcert op het binnenplein door harmonieorkest MuzALLiEk.

De toegang is gratis.

De voorbije winter kende (nog) minder sneeuwdagen dan normaal, maar rond de jaarwisseling viel wel veel sneeuw die meerdere dagen bleef liggen. Dit inspireerde Herman Van Looken tot het maken van deze foto's in zijn tuin. Van boven naar onder: holenduif, wijffe merel en putter.

natuurpunt

“

Vrijwilliger worden bij Natuurpunt?

Kom eens meedoen.

Dieter Coppens, vrijwilliger Natuurpunt

Meedoen met Voorkempen?

Neem contact op met
voorzitter Peter

Nieuwe natuurbeheerplannen

De voorbije maanden werden nieuwe natuurbeheerplannen opgemaakt voor onze natuurgebieden de Bonte Klepper en de Schijnvallei. Deze plannen leggen de doelstellingen op lange termijn vast voor onze terreinen en geven aan hoe ze beheerd zullen worden. Na goedkeuring door de Vlaamse overheid gelden ze ook als vergunning voor het uitvoeren van allerlei beheer- en inrichtingsmaatregelen. Een natuurbeheerplan is 24 jaar geldig en wordt om de 6 jaar geëvalueerd.

Het beheerplan voor de **Bonte Klepper** legt de nadruk op het instandhouden van de waardevolle natte heide en het aanwezige ven. Daartoe zijn nieuwe maatregelen opgenomen om de waterhuishouding te verbeteren. Dit is nodig om te voorkomen dat het ven (te vaak) droogvalt en de grondwaterstanden te diep wegzakken in droge zomers.

In het nieuwe beheerplan voor de **Schijnvallei** is er onder meer aandacht voor het herstellen van soortenrijke vochtige graslanden langs het Groot Schijn en het aanleggen van kleine landschapselementen zoals houtkanten en poelen. Ook voor de aanleg van bosranden om de biodiversiteit te stimuleren is er de nodige aandacht.

Vooraleer de plannen verder worden beoordeeld en goedgekeurd is er ook een publieke consultatie. Die werd kenbaar gemaakt via aanplakking aan de reservaatpercelen en liep van half februari tot half maart. Na verwerking van de eventuele opmerkingen kunnen onze plannen hopelijk binnenkort de verdere procedure doorlopen. We hopen op een vlotte behandeling door de bevoegde administratie en een snelle goedkeuring door minister Brouns. Guy L.

Joris Vleugels bv
Tuin- & landschapsarchitect
boomverzorging

TUIN - LANDSCHAP - OPENBARE RUIMTE - BOOMVERZORGING

Blijkerijstraat 35 - 2390 Oostmalle
info@jorislveugels.be
www.jorislveugels.be

De soep is klaar!

Beheermedewerkster Vera ver-
wende op 14 februari de vrijwil-
ligers met verse warme soep op
die koude werkdag aan de Vorse
Beemden.

Bedankt Vera.

W. Peter Van Pelt

Jaarvergadering 2026

In het fraaie kader van de ridder-
zaal van kasteel De Renesse vond
op 6 februari de traditionele jaar-
vergadering plaats. De aanwezigen
luisterden geboeid naar uiteenzet-
tingen over wat voorbij is en wat
komen gaat voor onze vereniging.

Daan Van Eenae

Grote vos in Zoersel

Het vlinderseizoen 2026 is
met het eerste lenteweer van
25 februari uit de startblok-
ken geschoten. Zo waren er
niet alleen talrijke citroen-
vlinders, maar ook niet-
alledaagse soorten zoals een
grote vos die in de Hulsten-
weg in Zoersel gefotogra-
feerd werd.

Nieuwjaarswandeling 2026

Tijdens de nieuwjaarswandeling op 11 januari trok een deel van het gezelschap onder begeleiding van conservator Guy naar de oever van de Delfte beek om beversporen te bekijken.

Heraanleg rotonde aan het Kruis begonnen

Op 7 februari startte onze beheerploeg met de heraanleg van de rotonde aan het Kruis. Alle uitgegroeide rododendronstruiken werden afgezaagd en nadien met behulp van de tractor uitgetrokken. Later dit jaar volgt de definitieve vormgeving.

Natuur bij je thuis 6 - Distels

Distels in de tuin, maar *allez*, dat doe je toch niet? Zulke schampere commentaren kun je verwachten, maar wij weten beter, want ze zijn juist heel waardevol.

Hun slechte imago stamt uit de 19de eeuw. Boeren werkten toen veel met paardenmest en haalden door de stekelige distels al eens hun huid open, wat dan kon leiden tot tetanusbesmetting. Vooral de zaadpluizen baarden de boeren zorgen omdat ze overal op de akkers ontkiemden. Daarom werden ze systematisch verwijderd als schadelijk onkruid. Uit onderzoek blijkt echter dat de meeste pluizen binnen 10 tot 20 meter hun zaden verliezen. De verspreiding blijft hierdoor beperkt. Distels zijn pionierplanten die op verstoorde grond gedijen, maar verdwijnen tussen permanente begroeiing. Een eeuwig terugkerende plaag hoeft je daarom niet te vrezen. Kortom, tijd voor een eerherstel van de distel!

Distels zijn immers topplanten voor de biodiversiteit. Vooreerst als nectarbron voor hommels, bijen, vlinders, kevers en zweefvliegen. Daarnaast zijn ze waardplanten voor vlinders. Zo zet de distelvlinder er haar eitjes op. Na de bloei vormt de distel zaadpluizen. Die bevatten oliehoudende zaden die een favoriete voedselbron vormen voor kneuen, putters (distelvinken), groenlingen, ringmussen en mezen. Laat daarom uitgebloeide distels bij voorkeur staan, ook al ogen ze dan misschien niet meer zo mooi.

Er zijn uiteraard ook van distels duizenden soorten. Dit zijn enkele voor de tuin waarvan zaden in de handel verkrijgbaar zijn:

- Speerdistel (*Cirsium vulgare*): grote tweejarige soort, met grote stekels, paarse bloemen;

- Zaagblad (*Serratula tinctoria*): grote ingesneden bladeren en lila bloemen;
- Kruisdistel (*Eryngium planum*): compact met blauwe bloemen. Verwant aan de zeedistel en dus geen eigenlijke distel maar een lid van de schermbloemenfamilie;
- Kogeldistel (*Echinops sphaerocephalus*): middelgroot, bolvormige blauwe bloemen.

Sommige soorten zaai je in het najaar omdat de wintervorst de kiemkans vergroot, maar de

meeste zaai je gewoon in het voorjaar. Hou er rekening mee dat een aantal soorten tweejarig is: de planten ontwikkelen in het eerste jaar enkel wortels en een bladrozet. In de zomer van het tweede jaar bloeien ze en vormen ze zaad onder de vorm van pluizen. De wind zal de zaden verspreiden. Daarna sterft de plant af.

Dus voortaan, als je plots een bladrozet van een distel ziet verschijnen in de tuin, weersta dan de drang om die te verwijderen. Je wordt beloond met een bijzonder waardevolle plant voor de natuur in je tuin.

Nogmaals over de Watermolen

In vorig nummer verscheen een bijdrage van conservator Peter over de betekenis van de plaatsnaam Watermolen, een van de onderdelen van ons reservaat Schijnvallei Zoersel. Het artikel gaat noodgedwongen terug op enkele schaarse bronnen, die teruggaan tot begin vorige eeuw. Het is daarin dat de Halse watermolen wordt omschreven als een **getijdenmolen**. Uit enkele reacties bleek dat dit op fantasie moet berusten. Zeker dicht bij de monding zal het Schijn eertijds breder zijn geweest; het verhaal dat de Noormannen over het Schijn tot in Deurne vaarden sluit daar bij aan. Maar het hoogteverschil tussen de plek van de voormalige watermolen en de toenmalige monding van het Schijn in de Schelde bedraagt ongeveer 12 meter. Op het einde van de middeleeuwen was het tijverschil in Antwerpen ongeveer 1 meter, dus veel minder dan tegenwoordig. Het is dus

onwaarschijnlijk dat op de grens met Halle nog getijdenwerking kon worden waargenomen, laat staan in die mate dat er een watermolen kon mee worden aangedreven. Dat het komvormige reliëf dat ter plaatse wordt aangetroffen het relict zou zijn van een voormalig spaarbekken om de molen aan te drijven is ook niet bewezen maar wel veel geloofwaardiger (zie afbeelding hieronder).

Peter V.P. en Paul S.

Wordt (wilde) hulst zeldzaam?

Paul Stijckers

De titel van deze bijdrage mag misschien verbazen, zeker als we kunnen vaststellen dat overal in onze bossen hulststruiken opduiken; iets wat ik in een vorig artikel in dit tijdschrift omschreef als de 'verhulsting' van onze bossen.¹

Op een studiedag vorig jaar in Brussel raakte ik in gesprek met Willy Verbeke, bomenexpert van Inverde, het opleidingsinstituut van het Agentschap voor Natuur en Bos. Na een tijdje hadden we het over voormeld fenomeen. Willy wees erop dat dit veroorzaakt wordt door een bastaard tussen 'onze' hulst en de Spaanse hulst. Deze mededeling maakte me nieuwsgierig en ik besloot om zelf op onderzoek uit te gaan.

Er bestaat inderdaad een bastaard tussen de

hulst (*Ilex aquifolium*) en de (ongestekelde) Spaanse hulst (*Ilex perado*). Deze laatste is bij ons niet bestand tegen strenge winters maar de bastaard is dat wel. De officiële naam is grootbladige hulst (*Ilex x altaclerensis*). De wetenschappelijke naam is keukenlatijn en verwijst naar het Zuid-Engelse plaatsje *Highclere*. Het kasteel daar is bij televisiekijkers beroemd geworden als het kasteel van Downton Abbey. Vermoedelijk is de bastaard daar voor het eerst aangetroffen, wat zeker al in vorige eeuw gebeurd is.² Op **Waarnemingen.be** vond ik een exemplaar in Zoerselbos. Dit gaf me de gelegenheid om te bekijken hoe die kruising er precies uitziet. De bladeren zijn -meestal- niet speciaal groot maar wel vlak met mooi

² Het is de vraag of, gelet op de overlap tussen de arealen van beide soorten, er elders geen bastaarden zijn ontstaan. Vermoedelijk is de kruising voor het eerst in Highclere geïdentificeerd en benoemd.

¹ 2022, nr. 84.

Door Obsidentify als Grootbladige hulst aangeduid.

parallel lopende zijnerf. De tanden zijn talrijk en klein. Bij de hulst gaat het om grote lange stekels en sterk golvende bladeren met onduidelijke zijnerf (zie foto bovenaan artikel). Maar als je er nooit op gelet hebt, valt het onderscheid niet op. Zo heb ik ook in eigen tuin grootbladige hulst aangetroffen na er vele jaren dag na dag aan voorbijgelopen te zijn...

Gewapend met **Obsidentify** ben ik in de omgeving op zoek gegaan naar meer exemplaren. Het werd al snel duidelijk dat het algoritme vaak moeite heeft om te bepalen om welke hulst het gaat. Soms geeft de eerste foto een 'zekere' waarneming van grootbladige hulst, maar als je meerdere foto's neemt maakt de zekerheid plaats voor twijfel. Dit is niet verwonderlijk als je bedenkt dat de hulst een heel variabele soort is. Zo varieert het aantal stekels op het blad van talrijk tot helemaal geen. Meestal zijn gave bladeren bovenaan een struik terug te vinden -waar bladetende zoogdieren niet aan kunnen³- maar b.v. in de Watermolen staat

3 Thomas (2022).

De zich sterk uitbreidende tussenvorm.

een volledig stekelloze struik. Waarschijnlijk zijn dergelijke exemplaren de oorsprong van de stekelloze hulst die in de handel als de cultivar 'J.C. van Tol' wordt aangeboden. Maar wat vooral opviel, is dat er meestal sprake is van 'tussenvormen'. Het gaat dan om (nieuwe) bastaarden tussen -vermoedelijk- de grootbladige hulst en de wilde hulst. Het aantal dergelijke waarnemingen overtreft in ruime mate die van de eigenlijke grootbladige hulst. In sommige bossen lijken geen echte hulsten meer voor te komen, hoewel je ook daar vergeefs naar een 'zuivere' grootbladige hulst op zoek gaat. Overigens worden nog andere hulstsoorten en -kruisingen verkocht; het is te verwachten dat ook daar nieuwe bastaarden optreden. Zo zijn er de Japanse hulst en de blauwe hulst (die op zijn beurt een bastaard is). Van de hierboven besproken grootbladige hulst zijn inmiddels ook diverse cultivars in de handel.

En hier houdt het niet mee op. Volgens een artikel dat in De Standaard⁴ verscheen zouden

4 Olaerts (2025).

er nagenoeg geen autochtone (oorspronkelijk inheemse) hulstplanten meer voorkomen in Vlaanderen. Die hebben kleine donkergroene blaadjes en oranjerode bessen. Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft in de Westhoek een zaaiboomgaard ingericht. De Plantentuin Meise is een onderzoek gestart. Zo worden stalen uit historische herbaria onderzocht. Later volgt een genetisch onderzoek. We zullen dus nog wat geduld moeten oefenen om de ware toedracht inzake de hulst te weten te komen. Hopelijk wordt ook onze streek in het onderzoek betrokken. Zo stond Zoerselbos een halve eeuw geleden bekend om zijn grote hulststruiken. Het ging om een beperkt aantal exemplaren, heel anders dan de situatie nu. Zouden die oude struiken autochtoon kunnen zijn?⁵

Wil je zelf grootbladige hulstspeurder worden, dan volgen hier enkele tips:

- Als je een eerste opname maakt met Obsidentify en je krijgt een positief resultaat voor grootbladige hulst, neem dan ook nog 3 andere foto's (Obsidentify laat maximum 4 foto's toe). Pas als ook na 4 opnamen het resultaat 'zeker' blijft, kun je het invoeren op Waarnemingen.be.
- Vermijd foto's te maken van jonge blaadjes, want ook bij hulst lijken die sterk op miniatuurversie van de grootbladige hulst.

Conclusie: Willy Verbeke had zeker gelijk dat er sprake is van een 'overrompeling' van onze bossen met bastaardhulsten. Maar het gaat -in onze streken- in de eerste plaats zeker niet allemaal om grootbladige hulst, wel om tussenvormen tussen die bastaard en de hulst en mogelijk ook om andere bastaarden.

⁵ Volgens Maes (2006) zouden er in Vlaanderen behalve in de Vlaamse Ardennen en de Voerstreek vermoedelijk geen autochtone hulsten voorkomen.

Toemaatje: moeten we nu in het raam van natuurbescherming en ter bescherming van de wilde hulst ten strijde trekken tegen al die bastaarden? Als het doel daarvan is de wilde hulst genetisch zuiver te houden, dan heeft dit weinig kans op slagen. Het zal heel moeilijk blijken om een scherpe grens te trekken tussen de zuivere soort en de kruisingen -en mogelijk is geen enkel exemplaar autochtoon! Maar met een totale 'verhulsting' zijn onze bossen niet gebaat. Zo worden in ons reservaat Heiblok hulststruiken weggenomen omdat ze door hun permanente schaduwwerking de opwarming van de bosbodem verhinderen, wat ten nadele is van de beschermde rode bosmier. Maar het loont zeker de moeite om bij bestrijding onderscheid te maken tussen oude hulstbomen of -struiken -die misschien nog genetisch zuiver zijn, zie de opmerking hiervoor over Zoerselbos- en de nieuwkomers. Zo worden beide doelstellingen gediend. Hoe dan ook, hulst scoort sowieso erg laag inzake begeleidende biodiversiteit. Het moet vermoedelijk nog onderzocht worden, maar er zal op dat vlak wellicht weinig of geen verschil zijn als de wilde hulst plaatselijk gedeeltelijk of zelfs geheel vervangen wordt door de grootbladige en andere kruisingen.

Paul S.

Literatuur

- Maes, B. (red.) (2006) *Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen*, herkenning, verspreiding, geschiedenis en gebruik, uitg. Boom, Amsterdam.
- Olaerts, A. (2025) Waarom de bessen van een hulst in Loker zo belangrijk zijn, *De Standaard* 15/12/25.
- Thomas, P. (2022) *Trees*, The New Naturalist Library 145, uitg. William Collins, Londen.

Tijdsprong

Deze vierde aflevering zoomt in op het begin van onze reservatenwerking in Blommerschot. De oude foto dateert van juli 1991. Een half jaar daarvoor was de schenking van het naturistendomein De Spar aan de Belgische Natuur- en Vogelreservaten bij Koninklijk Besluit bekrachtigd, waarmee de oprichting van ons reservaat De Kluis een feit was.

De oude foto toont het belangrijkste recreatieve element van De Spar: het zwembad. Het bestond uit een rechthoekige grondwaterpoel waarrond een betonnen wand met looppad was geconstrueerd. De douchecabines vallen net uit beeld. Het geheel was op dat moment al erg verwaarloosd. Kort nadien zou alle beton opgebroken worden en met behulp van een kraan een ven met glooiende oevers worden gecreëerd. Er slaan berken en dennen op. Op de bodem verschijnen heideplanten.

De actuele foto laat een vrij jong bos zien. Dit is te verklaren doordat een tijd lang de boomgroei werd tegengegaan om de opschietende heide een kans te geven. Door de te kleine oppervlakte bleek het behoud van de heide

weinig haalbaar zodat dit beheer werd verlaten en de boomopslag kon hernemen. Een van de eerste pioniers was een esp (ratelpopulier). Die viel twee jaar geleden om en is te zien rechts op de foto. Er staat water in het ven en dat is altijd zo geweest, ondanks de recente droge en warme zomers. In 1991 zat er nog groene kikkers in het zwembad, maar die waren vermoedelijk uitgezet door de vroegere gebruikers en verdwenen mettertijd. Nu komen Alpenwatersalamander en vinpootsalamander voor. Mogelijk zullen we langsheen het ven de houtige begroeiing opnieuw meer open maken om o.a. libellen meer vliegruimte te bieden.

Paul S.

Nieuwe schuilhut aan het Kruis van Blommerschot

Toen we enkele jaren geleden via een grondruil de directe omgeving van het Kruis verwierven,

stond de vervanging van het oude 'kaartershuisje' met asbesthoudend dak meteen op de verlanglijst. Onlangs kon dit worden gerealiseerd en werd een (kleinere) schuilhut gelijkwaardig aan die op het einde van de Kruisdreef geplaatst. Sindsdien is onze beheerploeg druk in de weer met het heraanleggen van de rotonde.

Paul Stryckers

Opsporingsbericht: dringend gezocht zwaluwentellers aan onze zwaluwentillen!

Sinds enkele jaren staan er op Eindhoven-Drenghel en ook in Oostmalle enkele zwaluwentillen. Het succes van deze tillen is reeds in vorige berichten verschenen en gaat ook ieder jaar crescendo. Zo konden we in 2025 al 85 geslaagde broedgevallen noteren in onze 8 tillen. Nadeel van dit succes is dat het ieder jaar meer werk wordt om de resultaten op te volgen.

Omdat we toch graag willen weten waar dit naar evolueert willen we jouw hulp vragen om de broedresultaten van deze 8 tillen verder op te volgen. Daarom zoeken we vrijwilligers om 1 of meerdere huiszwaluwtillen geregeld te bezoeken om de broedresultaten te noteren. Voor deze taak is geen speciale kennis nodig, enkel een min of meer wekelijks bezoek van een half uurtje van half mei tot half september. Een weekje overslaan is geen probleem, kun je meerdere weken niet, geef een seintje en

we zoeken voor die periode een vervanger. De nestjes aan de til zijn genummerd (zie tabel hierbij). Graag weten we welke nummers gebruikt worden, maar vooral in welke nestjes er jongen zijn opgemerkt.

Wil je hieraan meewerken, geef een seintje op onderstaand email-adres en we spreken verder af om de details te bespreken. We zorgen natuurlijk ook voor een opleiding aan een til. Indien je een bepaalde voorkeur voor een til hebt, laat dit weten dan proberen we hiermee rekening te houden.

We hopen op veel vrijwilligers, want zo wordt de telinspanning een beetje verdeeld.

Valentijn B.

Valentijn.brems@pandora.be

Een ondervoorzitter/penningmeester geeft de fakkel door

Op de jaarvergadering van 2026 nam de afdeling afscheid van Walter d'Hertefelt als penningmeester en ondervoorzitter van de afdeling. Zijn mandaat van penningmeester was even oud als de afdeling zelf. Hieronder blikt hij terug op al die jaren.

Eerst en vooral wil ik iedereen bedanken om deel te mogen uitmaken van een fantastische vereniging. Ik werd penningmeester in de woelige periode na de fusie van de Wielewaal en Natuurreservaten. Ik nam over van Charel De Buyser. Dat was simpel: bij hem thuis in Kessel in een sigarendoos zat het kasboek. Voeg daar wat euro's bij en je schrijft gewoon in en uit -dat was het.

Dus op mijn eerste jaarvergadering in januari 2002 kon ik niet meer zeggen dan dat we 'op plus stonden'. Maar daar gingen er direct vier recht staan met de vraag naar details. Richard onze toenmalige voorzitter heeft me gered en toegezegd dat we op de jaarvergadering van 2003 met een volledig gedetailleerde boekhouding zouden komen.

Maar dat was rapper gezegd dan gedaan... Mijn zoon heeft dan het boekhoudpakket Winbank geïnstalleerd. De toenmalige CFO van Natuurpunt Mechelen is met zijn gevolg hier bij mij thuis komen kijken. Ze hebben het dan goedgekeurd en hij vertelde er toen bij dat we de eersten waren die zo professioneel werkten.

Ik heb 'gediend' onder 6 voorzitters: Patrick Aerts (Natuurreservaten 1992), Frans Kerstens (Wielewaal 1995), Richard Vergaelen, Paul Stryckers, Paul Lemoine en Peter Keustermans (Natuurpunt). Het waren Frans en Richard die

mij streng hebben opgevoed als penningmeester. Frans was vooral een pietje precies; 'just is just' en elke euro dien je drie keer om te draaien voor je hem

uitgeeft. Richard woonde in Turnhout dus elk jaar daar naartoe om de boeken te controleren voor de bestuursvergadering en jaarvergadering. De bankzaken leerde ik van mijn zus Gerd die indertijd bankdirecteur was bij KBC.

Dank ook aan alle assistenten-penningmeesters voor de Kern Zoersel. Zelf deed ik het meeste werk voor hen maar de gemeente Zoersel eiste mensen van Zoersel op die plaats. Griet neemt nu naast de Kern Zoersel ook mijn opdracht over voor de hele afdeling.

Van de laatste acht jaar onthoud ik vooral van mijn ondervoorzitterschap de voorbereidingen van de bestuursvergaderingen. Heel veel over serieuze dingen gepraat maar vooral HEEEEEEEL VEEEL gelachen. En dat ga ik wel echt missen. maar ja er is een tijd van...

Walter D.

Walter blijft actief in onze beheerploeg en de vleermuizenwerkgroep.

Oostmalsesteenweg 355/357

2310 RIJKEVORSEL

Tel. 03/312.03.75

info@oris-wuyts.be

www.oris-wuyts.be / www.oris-wuyts-tuin.be

Sponsors

biodyvino

**ORGANIC
BIODYNAMIC
& NATURAL
WINES**

Zetel en magazijn: Schelselei 15 c 2630 Aartselaar
www.biodyvino.be

Zon- & maandag: gesloten
Dinsdag: 10u00 – 18u00
Woensdag: 10u00 – 18u00
Donderdag: 10u00 – 18u00
Vrijdag : 10u00-18u00
Zaterdag : 09u00-15u00

Uw biologische hoevewinkel

Een groot aanbod aan biologische producten

Kraakverse groenten, vele recht van ons eigen Dobbelhoeveveld

Heerlijke kazen en dagverse rauwe melk

Vlees van Dubbeldoel en biologisch kippen- en kalkoenvlees

Brood en gebak

Goorstraat 43, 2970 Schilde T. +32 3 383 07 82 info@dobbelhoeve.be

www.dobbelhoeve.be

natuurvoedingswinkel

BIOLOGISCH - GLUTENVRIJ - LACTOSEVRIJ

ons aanbod

BROOD
VOEDING
VERSE GROENTEN EN FRUIT
GROENTEPAKKETTEN
LICHAAMSVERZORGING
ETHERISCHE OLIËN
SUPPLEMENTEN

...

openingsuren

DINSDAG: 13U30 - 18U
WOENSDAG: 9U30 - 18U
DONDERDAG: 9U30 - 18U
VRIJDAG: 9U30 - 18U
ZATERDAG: 9U30 - 13U

NATHALIE CELENS

ANTWERPSESTEENWEG 274B
2390 WESTMALLE

03/219.12.96

INFO@LEKKER-PUUR.BE

WWW.LEKKER-PUUR.BE

LEKKER PUUR WESTMALLE

LEKKERPUUR_WESTMALLE

meer **Energie** voor onze **toekomst!**

Leopoldstraat 10 Bus 001 • B-2330 Merksplas • tel 014 43 10 31 • info@ebem.be

www.ebem.be

Sponsors

BARTELS
DRUKKERIJ

ONTWERP / DRUKWERK / PRINT

*voor alle mooie momenten
in het leven*

geboortekaartje
communie- of lentefeest
huwelijksuitnodiging
jubileumkaart

Geef je drukwerk extra uitstraling met **foliedruk**. Verschillende kleuren mogelijk!

GSM 0475 455 777
Leopoldstraat 57/8 - Merksplas
familiedrukwerk@drukkerijbartels.be
www.drukkerijbartels.be

HORTA WESTMALLE

JE PARTNER VOOR TUIN & DIER

HORTA Westmalle • Jacobin

Antwerpsesteenweg 383 • 2390 Westmalle
T. 03 312 04 36 • westmalle@horta.org

• HORTA •
TUIN & DIER

www.horta.org

Sponsors

Op naar een groenere wereld.
Maak jij het verschil? Start in eigen tuin!

Sponsors

Aveve Brecht bv
Lessiusstraat 78
2960 Brecht

Aveve Malle
Antwerpsesteenweg 51
2390 Malle

WWW.ACD.EU

TAVERNE - KOFFIEHUIS - IJSSALON

de Comme

Lierselei 8 2390 Oostmalle

tel. & fax 03/312.03.13

2BOOTS
Coaching

Privé of Zakelijk
Alleen of in groep

Natuurcoaching
Stress & Burnout
Loopbaan coaching
met Loopbaan cheques VDAB

www.2boots.be

**NEXT
STEP
COACHING**

Peter Massy
Coach – Trainer
peter@2boots.be
Tel: 0487 906 180

Violetlaan 34 - 2980 Zoersel

Sponsors

Perkplanten Van Deun - Hofmans

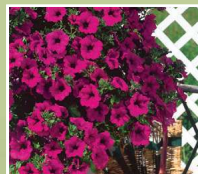
is reeds meer dan 30 jaar HÉT adres voor een ongezien assortiment geraniums, perk- en terrasplanten!

**11.000M² GEGARANDEERD
TUINPLEZIER.**

**Enorme keuze in hang-,
stam- en stekperkplanten**

ALLES UIT EIGEN KWEK.

Topkwaliteit aan voordelige prijzen

Perkplanten

Van Deun - Hofmans

Westmallebaan 91 • 2980 Zoersel

T 03 312 45 46

GEOPEND: ma - za 08u30 - 18u00

Tijdens de maand mei tevens geopend:

Zondagen 09u00 - 13u00

Feestdagen 09u00 - 17u00

www.perkplanten.com

Sponsors

Oostmallebaan 99, Zoersel

Dinsdag-Zaterdag: 14u

Zondag: 11u

Maandag: Gesloten

Donderdag: Events /

Gesloten → Zie website

**Events,
Beers
& More**

**See
you
Soon!**

Samen klinken
op meer natuur!

/ ASSUR INVEST

Verzekeringsmakelaar

ASSUR INVEST NV

Antwerpsesteenweg 289

2390 Westmalle

FSMA 023875 A | RPR 0412.725.491

T 03 312 44 60 **F** 03 312 07 70

info@assur-invest.be

www.assur-invest.be